

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
«Назарбаев Зияткерлік мектептері»
дербес білім беру ұйымы

Дүниежүзі тарихы

(жаратылыстану-математикалық бағыт)

Қорытынды аттестаттау спецификациясы

11-сынып

Нұр-Сұлтан
2022 жыл

Мазмұны

1	Бағалау мақсаты.....	3
1.1.	Оқу бағдарламасымен өзара байланысы.....	3
1.2	Критериалды бағалау жүйесімен байланысы	3
2.	Емтихан жұмысының сипаттамасы	3
2.1.	Бағалау міндеттері.....	4
2.2.	Балдарды бөлу.....	4
2.3	Емтиханды өткізу тілі	4
3.	Емтиханды өткізу үдерісін басқару	4
4.	Емтихан жұмысына балл қою және баға қою үдерісі.....	4
5.	Бағалар сипаттамасы	5
6	Тапсырмалар мен балл қою кестесінің үлгілері	5

1 Бағалау мақсаты

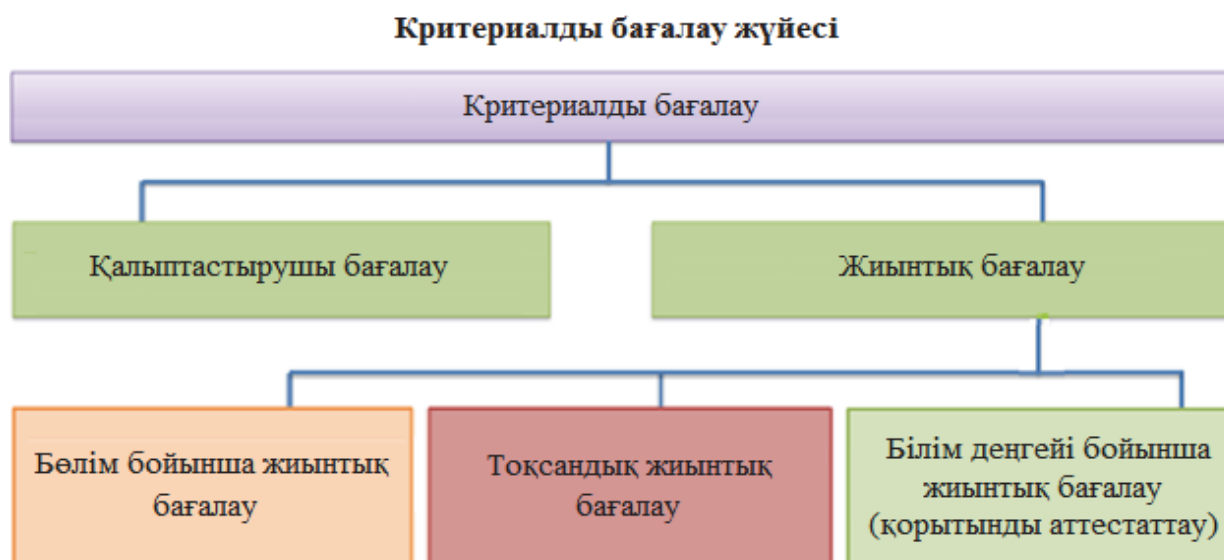
Білім алушылардың «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқу бағдарламасының көлемін меңгеру деңгейін негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына (бұдан әрі – МЖМББС) сәйкес анықтау.

1.1. Оқу бағдарламасымен өзара байланысы

Білім алушыларды қорытынды аттестаттау Жалпы орта білім беру деңгейінің жаратылыстану-математикалық бағыттағы 10-11-сыныптарына арналған «Дүниежүзі тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы мазмұнын қамтиды. Білім алушылардың білімі мен біліктілігінің деңгейі, сондай-ақ дағдылары МЖМББС-ның күтілетін нәтижелерімен анықталады.

1.2 Критериалды бағалау жүйесімен байланысы

Қорытынды аттестаттау критериалды бағалау жүйесінің бөлігі болып табылады, осы жүйеге сондай-ақ қалыптастырушы және жиынтық бағалау кіреді.

2. Емтихан жұмысының сипаттамасы

Орындау уақыты	3 сағат
Емтихан жұмысы 2 бөлімнен тұрады. А бөлімі ұсынылған бес жауаптың ішінен бір дұрыс жауапты таңдауды қажет ететін 12 тапсырмадан тұрады. Әр тапсырма 1 баллмен бағаланады. В бөлімі мазмұны жағынан кейбірлері бір-бірімен байланысты қысқа және/немесе толық жауапты қажет ететін 4-5 тапсырмадан тұрады. Тарихи картаны (атлас) қолдануға рұқсат берілмейді .	
Максималды балл	40 балл

2.1. Бағалау міндеттері

БМ 1	Білу және түсіну Білім алушылар пән бойынша базалық білімі мен түсінігін көрсетеді.
БМ 2	Қолдану, жоғары деңгей дағдылары Білім алушылар себеп-салдарлық байланыстарын анықтау мақсатында тарихи оқиғаларды, құбылыстарды, процестерді зерттейді; мемлекеттердің тарихи дамуын, тарихи тұлғалар қызметінің нәтижесі мен уәждерін саралайды; қоғамдық, экономикалық, саяси және мәдени процестерін зерттейді, талдайды; проблемалық сұрақтарға жауап беру үшін түрлі тарихи дереккөздерді салыстыра талдау жүрізеді; бір тарихи оқиғаларға, құбылыстар мен процестерге түрлі көзқарастарды салыстыра отырып, қорытынды жасайды; түрлі таңбалы жүйеде (мәтін, карта, кесте, схема, дыбыс-бейне қатары) ұсынылған ақпараттарды қолданады, оқиды, зерттейді, талдайды

2.2. Балдарды бөлу

Бағалау міндеттеріне сәйкес балдарды бөлу кестеде берілген.

Бағалау міндеттері	Балл
1-БМ	12
2-БМ	28
Барлығы	40

2.3 Емтиханды өткізу тілі

Емтихан оқыту тілінде тапсырылады.

3. Емтиханды өткізу үдерісін басқару

Емтихан «Орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылауды, оларды аралық және қорытынды аттестаттауды өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы №125 Бұйрығымен бекітілген Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидаларына сәйкес өткізіледі.

4. Емтихан жұмысына балл қою және баға қою үдерісі

Емтихан жұмысына балл қою үдерісін балл қою кестесі негізінде аттестаттау комиссиясы жүзеге асырады.

Білім алушыларға қойылған балл, балдарды бағаға айналдыру шәкіліне сәйкес бағаға ауыстырылады.

Емтихан жұмысының балдары	Балдардың % пайыздық мазмұны	Баға
0-15	0-39	2 (қанағаттанарлықсыз)
16-25	40-64	3 (қанағаттанарлық)
26-33	65-84	4 (жақсы)
34-40	85-100	5 (өте жақсы)

5. Бағалар сипаттамасы

Негізгі бағалардың сипаттамасы білім алушылардың мүмкіндік деңгейін анықтайтын белгілі бір стандарт жөніндегі жалпы түсінікті қалыптастыру үшін беріледі. Іс жүзінде білім алушыларға берілген баға оның тапсырмаларды қалай орындағанына байланысты болады.

Баға	Сипаттамасы
5	Білім алушы пән бойынша терең білімі мен түсінігін көрсетеді. Тарихи терминдерді пайдалана отырып мазмұнын анық және жүйелі жеткізеді, сонымен қатар тарихи тұлғалардың рөлін көрсетеді. Тарихи дереккөздерді дәлелдер ретінде қолдана отырып оларды бағалайды және интерпретация жасайды.
4	Білім алушы пән бойынша орташа білімі мен түсінігін көрсетеді. Тарихи терминдерді пайдалана отырып мазмұнын анық және реттілікпен жеткізеді, сонымен қатар тарихи тұлғалардың рөлін көрсетеді. Тарихи дереккөздерді дәлелдер ретінде қолдана отырып оларды бағалайды және интерпретация жасайды.
3	Білім алушы пән бойынша базалық білімі мен түсінігін көрсетеді. Тарихи терминдерді пайдалана отырып мазмұнын анық жеткізеді, сонымен қатар тарихи тұлғалардың рөлін орташа деңгейде көрсетеді. Тарихи дереккөздерді дәлелдер ретінде қолданбайды, оларға орташа деңгейде баға береді және интерпретация жасайды.
2	Білім алушының базалық білімі жеткіліксіз.

6 Тапсырмалар мен балл қою кестесінің үлгілері

Бұл бөлімде қорытынды аттестаттауда қолданылатын тапсырмалардың кейбір түрлері ұсынылған.

Әр сұрақ немесе тапсырманың тұсына тік жақшада [] оған ұсынылатын балл көрсетіледі.

Басшылыққа алу үшін балл қою кестесі ұсынылады. Онда әр сұрақ немесе тапсырмаға берілетін балл саны көрсетіледі.

А бөлімі

Әр сұраққа А, В, С, D, Е бес жауап нұсқалары беріледі. Дұрыс деп санаған бір нұсқаны таңдаңыз.

1. Постиндустриалды өркениет даму кезеңінің бір белгісін анықтаңыз.

- A) Адамның табиғат күштеріне тәуелділігі
- B) Халықтың 50% -дан астамы өнеркәсіптік кәсіпорындарда жұмыс жасауы
- C) Дәстүрлі құндылықтардың үстемдігі мен патриархалды өмір салты
- D) Ақпараттық технологияларды кеңінен қолдануы
- E) Фабрикалық негіздегі өндірісті қайта ұйымдастыруы

[1]

2. Ежелгі Египеттегі бальзамдау дәстүрін жүргізу қандай ғылымдардың дамуына әкелгенін көрсетіңіз.

- A) Философия мен теология
- B) Математика мен физика
- C) Тарих пен құқықтану
- D) География мен астрономия
- E) Медицина мен химия

[1]

3. Ортағасырлық моңғол шапқыншылығының бір себебін анықтаңыз.

- A) Жайылымдық жерлерді кеңейту қажеттілігі
- B) Моңғолдардың діни наным-сенімінің таралуы
- C) Орталық Азиядағы үстемдікке жету үшін Қытаймен бәсекелестік
- D) Христиан дінінің таралуына бөгет жасауға ұмтылуы
- E) Демографиялық мәселелер (халық санының артуы)

[1]

4. 1933-1945 жылдардағы Германия өкіметінің тоталитарлық террорлық әдістеріне тән келетін гитлерлік режимнің идеологиясы мен тәжірибесі қалай аталатынын анықтаңыз.

- A) Сионизм
- B) Фундаментализм
- C) Сегрегация
- D) Нацизм
- E) Апартеид

[1]

5. Шығыс Еуропа елдеріндегі тоталитаризмнен демократиялық режимге ауысуын тарихта қалай аталғанын белгілеңіз.

- A) «Барқыт революциясы»
- B) «Жасыл революция»
- C) «Қызғылт сары революция»
- D) «Қызыл қалампыр революциясы»
- E) «Мәдени революция»

[1]

6. 1917 жылғы Қазан төңкерісінің әлеуметтік-экономикалық алғышартын көрсетіңіз.

- A) Ресейдің бірінші дүниежүзілік соғысқа қатысуы
- B) Большевиктердің үгіт-насихат саясаты
- C) II Бүкілресейлік Кеңесі съезінің «бейбітшілік туралы» декретінің қабылдануы
- D) Аграрлық мәселелердің шешілмеуі
- E) Уақытша үкімет мәртебесі мен беделінің төмендігі

[1]

7. Жоғары технологиялар, компьютер саласындағы жаңалықтар, техникалық жетістіктер дәуірінің көрінісі деп аталған стильді анықтаңыз.

- A) Сюрреализм
- B) Реализм
- C) Хай-тек
- D) Импрессионизм
- E) Неоклассицизм

[1]

8. КСРО-ның жоспарлы (социалистік) экономикасына тән бір белгіні көрсетіңіз.

- A) Өндіріс құралдарына деген мемлекеттік меншіктің басымдылығы
- B) Еркін бәсекелестіктің күшеюі
- C) Тауар өндірушілерінің өндіріс өнімінің тиімділігін арттыру
- D) Өндіріс құралдарына жеке меншіктің басымдылығы
- E) Өндіріске ғылыми-техникалық жетістіктерді жедел енгізу

[1]

9. «Шекарасыз репортёрлер» халықаралық үкіметтік емес ұйымның мақсатын анықтаңыз.

- A) Саяси қуғындарды құтқару жолындағы күрес жүргізу
- B) Қарулы қақтығыстардың құрбандарына көмек көрсету
- C) Бұқаралық ақпарат құралдарындағы цензураға қарсы күрес
- D) Қатыгездікке, қорлау мен кемсітуге қарсы күрес
- E) Гендерлік тепе-теңдік үшін күресті жүргізу

[1]

10. Апартеидке қарсы күресті кім басқарғанын анықтаңыз.

- A) Дэн Сяопин
- B) Нельсон Мандела
- C) Мухаммад Джина
- D) Махатма Ганди
- E) Франклин Рузвельт

[1]

11. Құқықтық мемлекет қағидаттарының қалыптасуына әсер еткен тарихи оқиғаны анықтаңыз.

- A) Жүз жылдық соғыс
- B) Ұлы географиялық ашылулар
- C) Реформация
- D) Ұлы Француз буржуазиялық революциясы
- E) Бірінші дүниежүзілік соғыс

[1]

12. Ежелгі мысырлықтардың, ассириялықтардың, еврейлердің және финикиялықтардың тілдері қандай тілдер отбасына жататынын анықтаңыз.

- A) Алтайлық
- B) Афразиялық
- C) Үндіеуропалық
- D) Оралдық
- E) Сино-тибеттік

[1]

В бөлімі

1. Германия, Ұлыбритания, Франция тұрғысынан аймақтық проблемалардың шешіміне баға беріңіз және жауабыңызды дәлелдеңіз. Ол үшін Версаль келісім-шарты бойынша аумақтық өзгерістер картасын қолданыңыз.

Германияның ұстанымы:

..... [2]

Ұлыбританияның ұстанымы:

..... [2]

Францияның ұстанымы:

..... [2]

2. Үндістанның ұлт-азаттық қозғалыс жетекшісі Махатма Гандидің цитаталармен танысыңыз және сұрақтарға жауап беріңіз.

«Зорлық-зомбылық жасамау – бұл қорқақтық емес, ол жүректің батылдығы».

«Қағидатсыз саясат, ар-ождансыз ләззат, жұмыс жасамай байлыққа кенелу, моральсыз тұрғыдан бизнес жасау, адамгершіліксіз, ғылым және құрбандықсыз дұға жасау бізді құртады».

«Мен-индуист, мен-мұсылман, мен — иудей, мен-христиан, мен-буддист!».

- 1) XX ғасырдың басында М. Ганди құрастырған сатьяграхада тәуелсіздік үшін күрес жолы қандай қағидатқа негізделген? [1]
- 2) М. Гандидің отарлық билікпен күресінің ерекшеліктерін атаныз? Үш мысал келтіріңіз. [3]
- 3) М.Ганди толеранттылыққа қаншалықты мән берді? Өз жауабыңызды дәлелдеңіз. [2]

3. Дереккөздерді қолданып, сұрақтарға жауап беріңіз.

1-сурет

2-сурет

"Көлеңке жақында жеңіске жеткен алаңдарға түсті. Балтықтағы Штеттиннен Адриатикадағы Триестаға дейінгі аралыққа темір шымылдық түсті. Варшава, Берлин, Прага, Вена, Будапешт, Белград, Бухарест, София - барлық осы атақты қалалар мен олардың айналасындағы халық күшейе түскен Мәскеудің бақылауына бағынады".

Ұлыбританияның Премьер-министрі У. Черчилль

- 1) Берілген екі карикатураның атауын ойластырыңыз.

..... [2]
.....

2) Тарихи тұлғаның айтқан сөзіндегі мән-мазмұнды анықтаңыз.

.....
..... [1]

3) КСРО мен АҚШ-тың басшылығындағы екі әскери-саяси блок арасындағы әлемдік қақтығыстардың кем дегендегі үш белгісін жазыңыз.

.....
..... [3]

4. Мәтінді оқыңыз және кестені толтырыңыз. Жаһанданудың жағымды және жағымсыз салдарын анықтаңыз.

Жаһандануға қарсы болған мемлекеттер неден қауіптенеді? Жаһанданудың мінсіз нұсқасы кедейлікті жою, дүниежүзілік тәртіп орнату, мәңгілік бейбітшілік пен материалды жағынан әл-ауқаттылықты арттыру болып табылады. Жоғарыда көрсетілген игіліктерден адамзатты, ұлттар мен мемлекеттерді бас тартуға қандай күштер мәжбүрледі?

Мұның себебі, ұлттық мәдениет өкілдері экономикалық, саяси, құқықтық және технологиялық стандарттаудан кейінгі жанама әсерлер, ең алдымен, олардың дәстүрлерінің, мәдениетінің және өмір салтының өзгеруін талап етеді. Жаһандану әлем экожүйесіне айтарлықтай әсер орын алды. Қазіргі таңда табиғи ресурстарды пайдалану жөніндегі қақтығыстарды болдырмау мүмкін болмай тұр. Сыртқы әлемнің өзі көптеген өзгерістерге ұшырауда. Орман ағаштарының жаппай кесілуі, теңіздер мен мұхиттың ластануы, жердегі пайдалы қазбалардың тиімсіз пайдалану сияқты проблемалар әртүрлі жанжалдарды өршітуге әкелуде. Аталған өзгерістер адамзатқа және біздің планетаға кері ықпалын тигізетіні анық.

А.Э. Кулиджанишвилидің «Жаһандану мен ұлттық мәдениет» атты мақаласынан үзінді, 2014

Жағымды салдары	Жағымсыз салдары
1.	1.
2.	2.
3.	3.

[6]

5. Жеті құндылықтың төртеуін мысал ретінде пайдалана отырып, Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының өзектілігін дәлелдеңіз.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4) [4]

Балл қою кестесі

№	Жауап	Балл	Қосымша нұсқаулар
А бөлімі			
1	D	1	
2	E	1	
3	A	1	
4	D	1	
5	A	1	
6	D	1	
7	C	1	
8	A	1	
9	C	1	
10	B	1	
11	D	1	
12	B	1	
В бөлімі			
1.	<i>Германияның ұстанымы:</i> Германия Версаль келісім шартындағы территориялды сұрақтар бойынша шешіммен келіскісі келмеді. Германия батысында Францияға Эльзас пен Лотарингияны қайтарды. Бельгия Эйпен пен Мальмедті алды; Заар өндірістік аумағы Ұлттар Лигасына 15 жылға басқаруға ауысты; Солтүстік Шлезвиг Данияға өтті. Рейнск облысынан Германия өз әскерін шығаруға мәжбүр болды. Шығысында Германия Батыс Пруссия мен Силезияны Польшаға берді. Сонымен бірге, Чехословакия Германиядан Глучинск облысын алса, Гданьск Ұлттар Лигасының қамқорлығына өтіп, еркін қалаға айналды. Балтық теңізінің бойындағы Шығыс Пруссияның азғантай бөлігі Мемель-Литваға өтті.	2	
	<i>Ұлыбританияның ұстанымы:</i> Германия отарлары мандатты аумақтар деп аталатын мәртебеге ие болды, бірақ іс жүзінде олар Еуропа, Австралия, Жапония және Оңтүстік Африка елдері арасында бөлінді. Англия өз қарсыласының әлсіреуі нәтижесінде ең үлкен отарлық иеліктерге ие болған елдердің бірі болды. <i>Францияның ұстанымы:</i> Франция Версаль	2	

	шартындағы территориялды сұрақтар бойынша шешіммен қанағаттанды. Ол өзіне Германия жаулап алған (Эльзас пен Лотарингияны) қайтарды. Сонымен бірге Саар көмір шахталары Францияның толық меншігіне өтті. Франция ең үлкен отарлық иеліктерге ие болған екінші ел болды.		2	
2	Зорлық-зомбылықтан бас тарту		1	
	Өртүрлі құрметті лауазымдар мен атақтардан бас тарту; ағылшын мектептері мен колледждерінен бас тарту; салық төлеуден жалтарыну		3	
	М. Ганди толеранттылыққа үлкен мән берді. Бұл туралы оның мәлімдемесі айтады "мен-индуист, мен-мұсылман, мен — иудей, мен-христиан, мен-буддист!». Сонымен қатар, М.Ганди зайырлы заңдардың көмегімен Үндістандағы касталық дискриминацияны жоюды тырысты. Махатма төменгі кастаның құқықтарын өзінің үлгісімен мойындауға ұмтылды, олармен бірге тамақ ішіп, үшінші класты вагондарда саяхаттады. Сондай-ақ, М.Ганди Үндістанның 2 мемлекетке бөлінуіне қарсы болды: мұсылман және индуистік.		2	
3	1) 1-суретте «Қырғи-қабақ соғыс», 2-суретте «Кариб дағдарысы».		2	Білім алушы «қырғи-қабақ» соғыстың кез келген 3 белгісін келтіре алады.
	2) У.Черчилльдің фултондық сөзі «қырғи қабақ соғыстың» басталуына алып келді.		1	
	3) • Әлемнің екі жүйеге бөлінуі; • Әлемнің барлық аймақтарындағы екі держава арасындағы бәсекелестік (жергілікті қақтығыстар); • Әскери күштердегі бақталастықтар (саясаттағы милитаризм); • Ядролық қаруды қолдану қаупі (Кариб дағдарысы); • Саяси-әскери блоктардың пайда болуы (НАТО 1946, ВШҰ 1955).		3	
4	Жағымды салдары	Жағымсыз салдары	6	Баламалы жауаптардың нұсқалары қабылданады. Жауаптардың дұрыстығы бағаланады.
	Озық технологиялар транспорттық, телекоммуникациялық шығындарды азайтады, нәтижесінде өнімнің өзіндік құны да азаяды. Бұл отандық нарықтардың жаһандық бірігуін жеңілдетеді;	Жаһандану процестерінің дамуы ХВҚ, ДСҰ және Дүниежүзілік Банктің кедей елдердің қарыз ауыртпалығын бекітуіне әкеледі		
	жаһандану көптеген шектеулерді азайтады, соның ішінде еңбек пен	Экологтардың пікірі бойынша қазіргі әлемдік экономика		

	капиталдың шекарадан өтуіне мүмкіндік береді;	қоршаған ортаға келетін зиянды өтеуге негізделмеген деп санайды.		
	Жаһандану өндірісті ынталандыратын халықаралық бәсекелестікті тудырды. Ол неғұрлым қатаң болса, соғұрлым өнім деңгейі жоғары болады.	Жаһандану ұлттық мәдениеттің бірегейлігіне, ұлттық ерекшеліктер мен мәдени құндылықтардың жойылуына алып келеді.		
5	Жаһандану дәуірінде ұлттық сана-сезімді, қазақстандық бірегейлік пен патриотизмді қалыптастыру өзекті болып табылады. Жастардың ата-бабадан қалған рухани құндылықтардың маңыздылығын сезінуі және Қазақстанның қазіргі заманғы, озық және экономикалық дамыған мемлекет ретінде қалыптасуына өз үлесін қосуға ұмтылысы маңызды. «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясы бойынша 3 мысалды келтіруге болады: 1. <u>Ортақ тарих, мәдениет және тіл</u> Өз еліңнің тарихын, оның өткенін білмеу бұл ұрпақтар арасындағы байланыстың үзілуіне алып келіп, ұлттың дамуына кері әсерін тигізеді. 2. <u>Зайырлы қоғам және асқақ рух.</u> Жастар арасындағы әртүрлі діндердің таралуы; қылмыстың көбеюі, ішімдікке салыну мен нашақорлықтың артуы; 3. <u>Еліміздің ұлттық қауіпсіздігі, бүкіләлемдік, өңірлік мәселелерді шешуге жаһандық тұрғыдан қатысуы</u> Жастар арасында Отанды қорғауға деген дайындықтың болмауынан физикалық тұрғыдан дайындық деңгейінің төмендеуіне алып келетіндігін көруге болады. Сонымен қатар, жастар арасында шетелге кетуге, шетелде табысты мансап құру үшін мемлекет есебінен алынған білімді пайдалануға деген ұмтылыс жиі кездеседі. 4. <u>Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамы.</u> Елдің барлық табыстары мен жетістіктері - барша қазақстандықтардың күн сайынғы қажырлы еңбегінің нәтижесі. Біз елдің әрбір азаматының жасампаздық әлеуетін жүзеге асыру үшін жағдай жасай отырып, еңбексүйгіштік және жауапкершілік, Еңбек Адамына құрмет сынды құндылықтарымызды нығайтамыз		4	Баламалы жауаптардың нұсқалары қабылданады. Жауаптардың дұрыстығы бағаланады.